ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
ਬਨਾਮ
ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾਸ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 447 ਦੀ 2023)
ਮਾਰਚ 21, 2023

[ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਾਥਨਾ ਅਤੇ ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਅਨੁਚਛੇਦ 226 – ਤਿੰਨ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ – ਕੀ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ – ਫੈਸਲਾ: ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਅਨਯ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਲ. ਚੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰ ਮਾਮਲੇ, ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ ਮਾਮਲੇ, ਅਤੇ ਰੋਜਰ ਮੈਥਿਊ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ; ਆਤਮ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਿਧਾਂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 – ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਧੀਨ – ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਹਨ।

ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:1. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਕਸਰ ਹੋਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸ਼ੇਤਰ ਦੀ ਉਚਿਤ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤਦੀ ਹੈ

ਇਸ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ, ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ। [ਪੈਰਾ 24]

2. ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਅਨਯ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਉੱਤੇ ਖਰੇ ਉੱਤਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਨਿਆਂਕੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਕਸੌਟੀ ਵਜੋਂ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਤਮ-ਸੰਯਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉੱਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਆਂਕੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25]

3. ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਈਜੇਸ਼ਨ" ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ (ਕੁਝ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਵਾਲ ਚਿੰਨ੍ਹ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ), ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਮਾਮਲੇ

ਵਿੱਚ ਪਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 323ਏ ਜਾਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 323ਬੀ ਅਧੀਨ "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਈਜੇਸ਼ਨ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਹ 42ਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਅਨੁਚਛੇਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਉੱਤੇ ਸ਼ੰਕਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰੋਜਰ ਮੈਥਿਊ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜ-ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਅਨਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉੱਠੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ, ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਂਕੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 26][612-ਈ-ਜੀ; 613-ਏ]

4. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸਵਤੰਤਰ ਨਿਆਂਕੀ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਿਆਂਕੀ ਜਾਂਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਆਂਕੀਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਸਵਤੰਤਰ ਨਿਆਂਕੀ ਜਾਂਚਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜੱਜ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਹੁਤ ਜਾਗਰੂਕ ਹੁੰਦੇ ਹ ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇ ਸੁਭਾਅ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਮਾਮਲਾ

5. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸੀਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਰਿਦ੍ਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਗ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਕਹਿਣਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਜੇਕਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਨਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਾਰਵਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ।” [ਪੈਰਾ 29]

6. ਅਦਾਲਤਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਣ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਲਟ ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਵਾਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸੀਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦਾਂ ਸਮੇਤ, ਕੱਢਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪਰਖੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਆਦਿ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਫੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਦਾਂਤ, ਵਾਰੀਂ ਵਾਰੀਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 30]

7. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਮਾਮਲੇ, ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ ਮਾਮਲੇ, ਅਤੇ ਰੋਜਰ ਮੈਥਿਊ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਤਮ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ

ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਿਦਾਂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 32]

ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 261 : [1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1186; ਐਸ. ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (1990) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 594 : [1990] 11 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 44; ਰੋਜਰ ਮੈਥਿਊ ਬਨਾਮ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2019] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 – ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (1982) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 140 : [1983] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 393; ਕੇਸਵਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਦਾ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1973 ਐਸ.ਸੀ. 1461 : [1973] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰੀ (2015) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 773 : [2015] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 676 – ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।
ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1983] 1 ਐਸਸੀਆਰ 393 ਪੈਰਾ 1 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1997] 2 SCR 1186 ਨੇ ਪੈਰਾ 4 ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ

[1973] ਸਪਲਾਈ. SCR 1 ਨੇ ਪੈਰਾ 5 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

[1990] 11 ਸਪਲ. SCR 44 ਨੇ ਪੈਰਾ 12 ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ

[2019] 16 SCR 1 ਪੈਰਾ 15 ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2015] 4 ਐਸਸੀਆਰ 676 ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਪੈਰਾ 13 ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 447 ਦਾ 2023.

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 30.01.2013 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 662 ਦਾ 2012.

ਨਾਲ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 457, 1807/2023, 5327/2015, 449, 448, 450, 451, 452, 483, 454, 453/2023 ਅਤੇ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 76/2016.

ਆਰ ਵੇਂਕਟਰਮਾਣੀ, ਏ.ਜੀ., ਕੇ ਐਮ ਨਟਰਾਜ, ਸੰਜੈ ਜੈਨ, ਏ.ਐਸ.ਜੀਜ਼., ਆਰ ਬਾਲਾ, ਮਿਸਿਜ਼ ਸੋਨੀਆ ਮਾਥੁਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟਸ, ਬ੍ਰਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਮਿਸ ਮੰਜੂ ਜੇਟਲੀ, ਮਿਸਟਰ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਮਿਸ ਆਰਤੀ ਗੁਪਤਾ, ਮਿਸ ਕਾਂਤੀ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਿਸਿਜ਼ ਸੀਮਾ ਬੇਂਗਾਨੀ, ਪਦਮੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਯੁਵਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਆਨੰਦ ਵੇਂਕਟਰਮਾਣੀ, ਮਿਸਿਜ਼ ਵਿਜਯਲਕਸ਼ਮੀ ਵੇਂਕਟਰਮਾਣੀ, ਵਿਨਾਇਕ ਮਹਰੋਤਰਾ, ਮਿਸ ਮਾਨਸੀ ਸੂਦ, ਚਿਤਰਵਨ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਰਮਨ ਯਾਦਵ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਿਧਾਂਤ ਕੋਹਲੀ, ਨਿਸ਼ਾਂਕ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਮਿਸ ਤਾਨਿਆ ਅਗਰਵਾਲ, ਅਰਕਜ ਕੁਮਾਰ, ਮਿਸ ਹਰਸ਼ਿਤਾ ਸੁਖੀਜਾ, ਮਿਸ ਆਸ਼ਿਮਾ ਗੁਪਤਾ, ਆਕਾਸ਼ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਮੁਕੇਸ਼

ਕੁਮਾਰ ਮਾਰੋਰੀਆ, ਮਿਸ ਅਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਦਵੇ, ਰਾਕੇਸ਼ ਦਹੀਆ, ਸਤਯਵਾਨ ਕੁਡਲਵਾਲ, ਅਕਸ਼ਤ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਨੀਲੱਪਾ ਤੇਰਦਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.

ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2007 ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ:

1. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਘੀ ਤਿੰਨ ਸਸ਼ਸਤਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਮੰਚ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। 1982 ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਨਿਆਂਕਿਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ 1992 ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ 19ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ।

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਸ਼ਸਤਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪਿਛੋਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੈਨਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ। ਤਿੰਨਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪੀਲ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਨਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਨਿਆਇਕ ਅਪੀਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਬਿੱਲ ਅੰਤਤਃ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੇ, ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2007, (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) 15.06.2008 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਵੀ ਦੇਖੀਆਂ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹੇਲੀ:

3. ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੇ, ਇਸਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦੇ ਉੱਠੇ। ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੰਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਚੈਲੇਂਜ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪਰਿਣਾਮਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਕਸਰਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਕਸਰਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ:

4. ਸ੍ਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਦਾਤਾਰ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇ. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਕਸਰਤ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਦੇ ਕਦੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੱਤ-ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ2 SUPERSCRIPT, ਜਿਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੂਲ ਸੰਰਚਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ

323A3SUPERSCRIPT ਜਾਂ 323B4SUPERSCRIPT ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਧੀਨ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ।

5. ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕੇਸਵਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਦੇ ਰਾਜ6SUPERSCRIPT ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 62 ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ:

“62. ਕੇਸਵਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਤੇਰ੍ਹਾਂ-ਜੱਜ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ, 7:6 ਦੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਨੁਚਛੇਦ 368 ਦੁਆਰਾ, ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਮੂਲ ਸੰਰਚਨਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੂਲ ਸੰਰਚਨਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਪੰਜ ਫੈਸਲੇ ਸਿੱਕਰੀ, ਸੀ.ਜੇ., ਸ਼ੇਲਤ ਅਤੇ ਗਰੋਵਰ, ਜੇ.ਜੇ. ਹੇਗੜੇ ਅਤੇ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ.ਜੇ. ਜਗਮੋਹਨ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ. ਅਤੇ ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ। ਜਦਕਿ ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਨੇ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਹੋਰ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ: ਸਿੱਕਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. (ਪੈਰਾ 292), ਸ਼ੇਲਤ ਅਤੇ ਗਰੋਵਰ, ਜੇ.ਜੇ. (ਪੈਰਾ 582), ਹੇਗੜੇ ਅਤੇ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ.ਜੇ. (ਪੈਰਾਵਾਂ 632 & 661) ਅਤੇ ਜਗਮੋਹਨ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ. (ਪੈਰਾਵਾਂ 1159, 1161)। ਸਾਰੇ ਬਹੁਮਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ (ਪੈਰਾ 1529 ਵਿੱਚ):

“...ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਧਾਨਕ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ... ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ.... ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ...” [ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

6. ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਬਾਹਰਵਾਰਤੀ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਲਪਿਕ ਅਪੀਲ ਤੰਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੀ: ਪਹਿਲਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136(2) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਕਿ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ “ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਾ” ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ।

7. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚੂੰਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ “ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਾ” ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਣ, ਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਕੋਲ ਸਿਵਾਏ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੰਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਦੇ

ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ।

8. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(1) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

“14. ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ — (1) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਿਯੁਕਤ ਦਿਨ ਤੋਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ (ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਤੇ227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਸਾਰੇ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸਾਰੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇਗਾ।”

9. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ... ਅਧੀਨ ਅਨੁਚਛੇਦ 227(4) 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਨੁਚਛੇਦ 227(4) "ਇਸ ਅਨੁਚਛੇਦ ਵਿੱਚ ....." ਫਰੇਜ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਰੋਕ ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਨੁਚਛੇਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ।

10. ਇਹ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 227(4) ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

227. ਸਾਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਉਚੇਚਾ ਸ਼ਕਤੀ –

.....

(4) ਇਸ ਅਨੁਚਛੇਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਉੱਤੇ ਉਚੇਚਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

11. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਹਸ ਲਈ ਵੀ, ਜੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 227(4) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਉਚੇਚਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 158 ਅਧੀਨ ਕੋਰਟ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਰਟ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਬਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

12. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ9$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 42, ਜਿੱਥੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਕੋਲ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੋਰਟ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ "ਜੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਾਰਵਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ।"

13. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ-ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ & ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ & ਅਨ੍.10 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੁਥਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਨਿਆਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੀ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਪੂਰਾ ਰੋਕ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ11 ਅਤੇ ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ12 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ & ਅਨ੍.13 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 31 ਅਧੀਨ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136(2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

14. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸੱਤ-ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵਲੋਂ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ14$_{SUPERSCRIPT}$ ਪੈਰਾ 79 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

“79. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੂਲ ਸੰਰਚਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਟਾਲਣਾ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।”

15. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਦੇ ਹੁਣ ਰੋਜਰ ਮੈਥਿਊ ਬਨਾਮ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ15$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪੰਜ-ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੁਣ ਰੈਸ ਇੰਟੇਗਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਜਿੱਥੇ ਪੈਰਾ 215 ਵਿੱਚ, ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ16$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਧੇ ਜਾਂ ਪਰੋਕਸ ਨਾਲ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਫੌਜੀ ਜਾਂ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 227(4) ਅਧੀਨ ਸੀਮਾ ਕੇਵਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਤੱਕ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਰਾ 215 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: “215. ਇਸ ਲਈ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀਧੇ ਜਾਂ ਪਰੋਕਸ ਨਾਲ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਫੌਜੀ ਜਾਂ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਰੁੱਧ। ਆਰਟੀਕਲ 227(4) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਮਿਤ ਬਾਹਰਵੇਂਕਣ ਕੇਵਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਤੱਕ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 136(2) ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੀਆਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਜੈਜੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ

16. ਸੰਜੈ ਜੈਨ ਅਤੇ ਕਰਨਲ ਬਾਲਾਸੁਬ੍ਰਮਾਣਿਅਮ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਹਾ ਗਿਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(ਓ) ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੱਧ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਮਾਮਲੇ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਧਾਰਾ 3(ਓ) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“3. ਪਰਿਭਾਸਾਵਾਂ.- ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਸੰਦਰਭ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ,-

....

(ਓ) “ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ”, ਜੋ ਕਿ ਆਰਮੀ ਐਕਟ, 1950 (46 ਦਾ 1950), ਨੇਵੀ ਐਕਟ, 1957 (62 ਦਾ 1957) ਅਤੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਐਕਟ, 1950 (45 ਦਾ 1950) ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ-

(i) ਮੁਆਵਜ਼ਾ (ਭੱਤੇ ਸਮੇਤ), ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲਾਭ;

(ii) ਕਾਰਜਕਾਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਿਯੁਕਤੀ, ਭਰਤੀ, ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ, ਪੁਸ਼ਟੀ, ਵਰਿਸ਼ਠਤਾ, ਸਿਖਲਾਈ, ਤਰੱਕੀ, ਉਲਟਾ ਕਦਮ, ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ, ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ, ਸੇਵਾ ਦਾ ਅੰਤ ਅਤੇ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਟੌਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ;

(iii) ਸੰਖੇਪ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜਿੱਥੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(iv) ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ,

ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਿ- (i) ਆਰਮੀ ਐਕਟ, 1950 (46 ਦਾ 1950) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼, ਨੇਵੀ ਐਕਟ, 1957 (62 ਦਾ 1957) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 15 ਅਤੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਐਕਟ, 1950 (45 ਦਾ 1950) ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ; ਅਤੇ

(ii) ਤਬਾਦਲੇ ਅਤੇ ਤਾਇਨਾਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਪੋਸਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ, ਇਕਲੇ ਜਾਂ ਇਕਾਈ, ਗਠਨ ਜਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਕਿ ਆਰਮੀ ਐਕਟ, 1950 (46 ਦਾ 1950), ਨੇਵੀ ਐਕਟ, 1957 (62 ਦਾ 1957) ਅਤੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਐਕਟ, 1950 (45 ਦਾ 1950) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

(iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛੁੱਟੀ;

(iv) ਸੰਖੇਪ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਸਿਵਾਏ ਜਦੋਂ ਸਜ਼ਾ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਹੋਵੇ;"

17. ਅਪੀਲੀ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਥਿਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਆਇ V ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਨਿਬੜਨ ਵਾਲੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 30 ਅਤੇ 31 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 30 ਅਤੇ 31 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"30. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ। - (1) ਸੈਕਸ਼ਨ 31 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ (ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿੰਨਾਨਵੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ:

ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(2) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋ ਕਿ ਅਵਮਾਨਨਾ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਫਾਇਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ-

(a) ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਵਿਰੁੱਧ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਜਾਂ

(b) ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੀ ਕਲੋਜ਼ (a) ਜਾਂ ਕਲੋਜ਼ (b) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ।

....

31. ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ. - (1) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ; ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਨ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਿੰਦੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿੰਦੂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(2) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(3) ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਬ ਤੱਕ ਲੰਬਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ; ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੰਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।"

18. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 30 ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਧਾਰਾ 31 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਜਿਹੀ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਾ ਕਰ ਦੇ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਨ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਿੰਦੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿੰਦੂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਤੰਤਰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੀਲ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਸਰਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੀਲ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾਵਾਂ 30 ਅਤੇ 31 [ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136(2) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ।

20. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ:

i) ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ;

ii) ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲਾਭਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ, ਪਦੋਨਨਤੀ, ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਅੰਤ, ਨੈਤਿਕ ਪਤਨ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ, ਅਤੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ;

iii) ਆਧਿਕਾਰਿਕ ਰਾਜ਼ ਐਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ; ਅਤੇ

iv) ਜਾਸੂਸੀ/ਸਬੋਟਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ।

21. ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਮਾਮਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਦੂਜੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

22. ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ, ਸਿਰਫ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀ।

23. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 323A ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 323B ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਮਾਨ।

ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ:

24. ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਜੋਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਖਰੀ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ, ਅਕਸਰ ਹੋਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਦਾ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤੀ ਹੈ।

25. ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਅਨਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਵਾਲੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਉੱਤੇ ਖਰੇ ਉੱਤਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਨਿਆਇਕ ਐਲਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਕਸੌਟੀ ਵਜੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਤਮ-ਸੰਯਮਤਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਕਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉੱਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

26. ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਈਜੇਸ਼ਨ" ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਵਾਲ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇਖੇ ਹਨ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ), ਇਹੀ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਰਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 323ਏ ਜਾਂ ਲੇਖ 323ਬੀ ਅਧੀਨ "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਈਜੇਸ਼ਨ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਵਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਹ 42ਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਲੇਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਬੈਂਚ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਰੋਜਰ ਮੈਥਿਊ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜ-ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਅਨਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ, ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 227 ਅਧੀਨ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਹਨ।

27. ਸਾਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ/ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤੀ ਸਮੀਖਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਬੇਸ਼ੱਕ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੀਲ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੇਵਲ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ, ਕਈ ਮੁੱਦੇ ਉੱਠੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦੇ।

28. ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ, ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ, ਉਸ ਚਿੰਤਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜੋ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਲੇ ਹੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੀ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਕੇਵਲ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੋ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ। ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜੱਜ ਦਾ ਬਹੁਤ ਤਜਰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

29. ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸੁਝਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਐਨ.21 (ਉਪਰੋਕਤ) ਮੁਖਰਜੀ22 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਰਟ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੁਝ ਖਾਸ ਪਰਿਦ੍ਰਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ "ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਤੀ ਹੋਵੇ।"

30. ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਣ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ23 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਵਾਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਾਧੂ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਨਫਰਤ ਕਰਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਆਦਿ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਦਾਂਤ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

31. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਉਂ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਭੀ ਡਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖ ਕੀਤਾ

ਹੈ।

ਨਿਸਕਰਸ਼:

32. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ & ਅਨੁ.24 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ25 ਮਾਮਲਾ, ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ26 ਮਾਮਲਾ, ਅਤੇ ਰੋਜਰ ਮੈਥਿਊ27 ਮਾਮਲਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਤਮ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਿਦਾਂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

vii. ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 36386/2015 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਅਵੀ ਚੰਦਰ ਸੂਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ। viii. ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 5111/2016 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ; ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 28101/2016 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ।

ix. ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1788/2023 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ।

II. ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ(ਸੀ) ਨੰਬਰ 34797/2014 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾਸ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੈਰਿਟਸ ਉੱਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਮੈਰਿਟਸ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

III. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5327/2015 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਥੋਮਸ ਵੈਦਿਆਨ ਐਮ. ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਰਿਟਸ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਿੰਦੂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

IV. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 31 ਅਤੇ 32 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿੱਚ ਡਬਲਿਊ.ਪੀ(ਸੀ) ਨੰਬਰ 76/2016 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਢਿੰਡਸਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 32 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਉੱਤੇ ਬਿਆਜ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਸਿੱਧੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਿੰਦੂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ & ਅਨ੍ਰ. ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਲਿਖਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 30 & 31 ਨੂੰ ਅਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤਦਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

34. ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਣਗੇ।

35. ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉੱਠਾਉਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate